

Tuberkuloosiprobleem on lahendustest veel kaugel

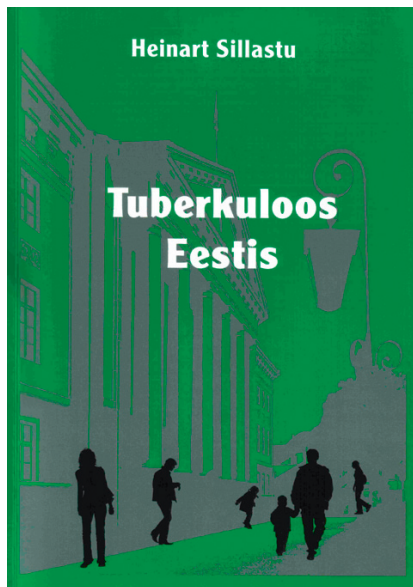
Väino Sinisalu¹, Alan Altraja²

Heinart Sillastu. Tuberkuloos Eestis. Tartu, Greif, 2011, 183 lk.

Tuberkuloos on üks vanemaid ja sageli surmaga lõppenud nakkushaigusi inimkonna ajaloos. Inglise mõtleja John Bunyan on tuberkuloosi nimetanud kõigi vikatimeeste kapteni. Professor Heinart Sillastu on oma raamatus „Tuberkuloos Eestis“ seadnud eesmärgiks lühidalt analüüsida tuberkuloosiprobleemi, nende arengusuundi ja võimalikke lahendusi Eesti ühiskonna arengu eri etappidel. Autor on kogu oma tööelu vältel alates 1958. aastast õppejõuna, teadlasena ja ühena tuberkuloositõrje põhilistest korraldajatest tegelenud tuberkuloosiprobleemidega. Ta on tuntud ka väljaspool Eestit, osalenud eksperdina Euroopa regiooni ja WHO tuberkuloositõrje ettevõtmistes, on mitme riigi kopsuarstide seltsi auliige.

Oma eesmärkide-ideaalidena tuberkuloosivastases võitluses Eestis on H. Sillastu nimetanud tuberkuloosi haigestumise vähendamist, Tartu kopsukliiniku muutmist tuberkuloosi jätkukoolituse rahvusvaheliseks kohaks ja Tartu kopsukliiniku kujundamist rahvusvaheliste teadusuuringute paigaks. Nende ideaalide poole on ta püüelnud ja oma eesmärgid suures osas täitnud.

Ajalooliselt levis tuberkuloos Eestis enam alates 19. sajandi teisest poolest, kui kaotati pärisorjus, inimesed said vabamalt liikuda, süvenes linnastumine ja selle kõrvalmõjuna hakkasid levima nakkushaigused. Juba 19. sajandi lõpuks oli Eestis küpsunud vajadus organiseeritud tuberkuloositõrje järele. 1901. aastal loodi Tartus

Eesti, Liivi- ja Kuramaa Tiisikuse Vastu Võitlemise Selts; 1922. aastal asutati iseseisvas Eestis Tiisikuse Vastu Võitlemise Selts (TVVS).

Oma raamatus on autor kirjeldanud tuberkuloositöö nelja perioodi: iseseisev Eesti (1918–1940); Teise maailmasõja aastad (1940–1944); Eesti NSV periood (1944–1991) ja taasiseseisvunud Eesti (alates 1991. aasta teisest poolest). Olulist edu tuberkuloosi haigestumise vähendamisel saavutati Eesti NSVs, kui hakati tõsiselt tähelepanu pöörama haiguse varajasele diagnoosimisele, rakendati kogu elanikkonna röntgen-fluorograafiline uurimine, tuberkuliindiagnostika ja revaktineerimine ning arendati välja vajalik tuberkuloosidispanserite ja sanatooriumide võrk. Võrreldes 1949. aastaga vähenes 1991. aastaks tuberkuloosi haigestumine 15 korda (1949. aastal 6000 ning 1991. aastal 406 esmajuhtu aastas).

Tuberkuloos on sotsiaalsete juurtega haigus ja põhjapanevate

muutuste ajal ühiskonnakorralduses tõstab see jälle pead, põhjuseks nn siirdešokk, mille tunnusteks on lisaks tuberkuloosihäigestumuse kasvule välispõhjustel suuremuse suurenemine ja sündimuse vähenemine. Nii suurenes Eesti taasiseseisvumise esimesel perioodil (1991–1998) jällegi häigestumus tuberkuloosi ja kulus 12 aastat, et uuesti jõuda häigestumuses 1991. aasta tasemele (2010. aastal registreeriti 303 tuberkuloosi esmajuhtu).

Prof Sillastu raamatut lugedes saab selgeks, et vaatamata tõhusatele kemoterapeutikumidele ei ilmuta vikatimeeste kapten sugugi alistumismärke. Uusi ohvreid leiab ta lisaks alkohoolikutele ja eluheidikutele HIVsse nakatunute ja narkomaanide seast. Levivad tuberkuloosibakteri ravimiresistentsed vormid: multiresistentne ja eriti resistentne tuberkuloos, mille esinemissageduse poolest ühe tuberkuloosijuhu kohta on Eesti juhtivaid riike maailmas. Ent teisalt pakub tekkinud olukord uusi väljakutseid prof Sillastu alustatud teadus- ja arendustöö jätkamiseks uuel tasandil.

Raamat ei ole ainult ülevaade tuberkuloosihäigestumuse ja tuberkuloositõrje ajaloost Eestis. See on ka sellest tegevusest vahetult osavõtnu meenus läbikäidud teest, jutustus oma teekaaslastest. Tuberkuloosiga tegelenud arstid ei ole pahatihti olnud arstkonnas nii silmapaistval kohal kui näiteks kirurgid, kuid nende töö on olnud suure tähtsusega ühiskonna ja rahvatervise aspektist. Prof Sillastu raamatus on rohkelt fotosid tuberkuloosiarstidest läbi ajaloo alates 1918. aastast.

eestiarst@eestiarst.ee

¹ Eesti Arst,
² TÜ kopsukliinik